

ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215

Αλλαγές στο οικονομικό πεδίο

Οι συνέπειες του πληθωρισμού και οι προσδοκίες

γράφει
ο **ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ**

* Γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο υψηλός και επίμονος πληθωρισμός αλλάζει το οικονομικό τοπίο, τόσο σε επίπεδο πολιτικής όσο και στην καθημερινότητα. Από την αρχή της δεκαετούς κρίσης, ο πληθωρισμός ήταν ουσιαστικά μηδενικός, άλλοτε λίγο θετικός και άλλοτε λίγο αρνητικός. Το αντιπροσωπευτικό καλάθι κατανάλωσης ενός νοικοκυριού κόστιζε περίπου το ίδιο το 2020 όσο και το 2010. Οι τιμές σε σημαντικές κατηγορίες, όπως τα ενοίκια ακινήτων, μειώθηκαν τότε σημαντικά, αλλά και προηγουμένως, με την είσοδο στη ζώνη του ευρώ, ο πληθωρισμός κυμαινόταν χαμηλά. Οι προηγούμενες περιόδους, γρήγορης ανόδου των τιμών, είχαν ξεχαστεί. Χαμηλός ήταν ο πληθωρισμός και στο ευρωπαϊκό μας περιβάλλον, όπου είναι και οι κύριοι εμπορικοί μας εταίροι, και μάλιστα χωρίς εκεί να υπάρχει η ύφεση της δικής μας οικονομίας αλλά συστηματική, αν και μικρή, άνοδος των πραγματικών εισοδημάτων.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ άλλαξε άρδην μετά την πανδημία και ακόμη περισσότερο με την ενεργειακή κρίση και την εισβολή στην Ουκρανία. Σήμερα ο πληθωρισμός τρέχει με διψήφια ποσοστά στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες και δεν είναι πρόβλημα που μπορεί να λυθεί γρήγορα τους επόμενους μήνες. Στη χώρα μας υπερβαίνει λίγο τον μέσο όρο της Ευρώπης. Υπολογίζεται πως περίπου το ένα τρίτο του ρυθμού αύξησης οφείλεται απευθείας στο κόστος ενέργειας, και πως ο δομικός πληθωρισμός κυμαίνεται πλέον σε υψηλά επίπεδα. Ανεξάρτητα από την πηγή του, το ύψος του είναι τόσο μεγάλο, που αλλάζει τις συμπεριφορές.

ΓΙΑ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ τμήματα της οικονομίας ο πληθωρισμός μπορεί να είναι ευνοϊκός, έστω και συγκυριακά. Για όσους έχουν δανειστεί με σταθερούς όρους, είναι έμμεσο «κούρεμα» που μειώνει το πραγματικό βάρος του χρέους. Στην ελληνική οικονομία, τόσο το ιδιωτικό όσο και το δημόσιο χρέος είναι κεντρικά ζητήματα, οπότε αυτή η θετική επίδραση δεν είναι αμελητέα. Θετική είναι επίσης η επίδραση, βραχυχρόνια τουλάχιστον, στο δημόσιο ταμείο. Μεγάλο

Ο πληθωρισμός δημιουργεί την ανάγκη προσαρμογής σε καθημερινές συμπεριφορές, αλλά και στην οικονομική πολιτική. Παρά τις επιμέρους διευκολύνσεις που μπορεί να προσφέρει, αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για την οικονομία μας

μέρος των εσόδων στηρίζεται στην κατανάλωση και τα έσοδα από τους έμμεσους φόρους αυξάνονται ονομαστικά καθώς αυξάνονται οι τιμές. Ταυτόχρονα, καθώς η φορολογική κλίμακα είναι προοδευτική, μια αύξηση των εισοδημάτων οδηγεί ακόμη περισσότερο σε αύξηση των σχετικών εσόδων. Εφόσον οι μισθοί του Δημοσίου και οι συντάξεις αυξηθούν λιγότερο, αναμένεται θετικό αποτέλεσμα στο ταμείο. Γενικότερα, εάν το επίπεδο πληθωρισμού ήταν θετικό αλλά πολύ χαμηλότερο, θα αποτελούσε έναν καλό σύμμαχο στη μετάβαση από τις ακραίες πολιτικές που ήταν αναγκαίες κατά την πανδημία σε μια πιο κανονική περίοδο. Όμως, η ταχύτητα ανόδου σε υψηλά επίπεδα δημιουργεί έντονο πρόβλημα.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ έχει διάφορα επίπεδα. Πρώτα, και περισσότερο άμεσα, μεγάλο μέρος των νοικοκυριών πιέζεται καθώς αυξάνεται το κόστος βασικών αγαθών. Πολλά νοικοκυριά ήδη βρίσκονται σε δυσχερή θέση για την εξυπηρέτηση παλαιών χρεών και την κάλυψη του βασικού κόστους ενέργειας. Στη συνέχεια, ο έντονος πληθωρισμός προκαλεί γρήγορη άνοδο των επιτοκίων, η οποία θα επηρεάσει το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Αναμένεται έτσι μείωση της ανάπτυξης, επιβάρυνση όλων των επενδυτικών σχεδίων και μεγαλύτερο κόστος για όσους

έχουν δανειστεί με επιτόκια που θα αλλάζουν.

ΚΡΙΣΙΜΟΣ είναι επίσης ο ρόλος των προσδοκιών. Όσο κυριαρχεί η πεποίθηση πως ο πληθωρισμός θα επιμένει, δημιουργούνται μηχανισμός αναπροφοδότησης και επιμέρους στρεβλώσεις. Οι αποταμιεύσεις, με μηδενικά προς το παρόν επιτόκια, χάνουν την αξία τους δημιουργώντας επιπλέον κίνητρο για άμεση κατανάλωση. Τα ακίνητα εμφανίζονται ως ένα σχετικά καταφύγιο. Κατηγορίες επαγγελματιών μπορεί να ευνοούνται σε σύγκριση με μισθωτούς. Για τους μισθούς υπάρχει πίεση ανόδου σε ονομαστικό επίπεδο, η οποία όμως μπορεί να μην οδηγήσει σε αύξηση σε πραγματικούς όρους αν υποδαυλίσει τον πληθωρισμό.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ, ο πληθωρισμός δημιουργεί την ανάγκη προσαρμογής σε καθημερινές συμπεριφορές, αλλά και στην οικονομική πολιτική. Παρά τις επιμέρους διευκολύνσεις που μπορεί να προ-

σφέρει, αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για την οικονομία μας και πρέπει να αντιμετωπιστεί ως τέτοιο. Μεγάλο μέρος του προβλήματος αναπόφευκτα εξαρτάται από την ενεργειακή κρίση στην Ευρώπη, αλλά επηρεάζεται σαφώς και από τις επιλογές πολιτικής στη χώρα, που είναι κρίσιμο να τον περιορίσουν.

